

Vernieuwingen

Henriette Roland Holst-van der Schalk

bron

Henriette Roland Holst-van der Schalk, *Vernieuwingen*. W.L. & J. Brusse, Rotterdam 1929

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/rola003vern01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Voorzang

ZIJ zeggen, dat de kans op bevrijding verloren
is, onherroepelijk voor dit geslacht;
en dat het avond is en dat het nacht
moet worden eer de nieuwe dag kan gloren.

Zij zeggen, 'nu de voorhoede verslage' en
uiteengedreve' is door makkers verraad,
valt er niets te doen dan door grauwe dagen
de vonk hoeden, tot uit haar 't vuur opslaat', -

'niets dan den wil hoeden in 't hart en maken
dat hij bereid blijft, als een strijdbaar held,
tot het zich opricht op den dag der wrake,
en haat met haat, en kwaad met kwaad vergeldt.'

Zij zeggen 't wit van hartstocht; zij herhalen
't op onverbiddelijk ijsharden toon, -
maar ik weet dat zij die zoo spreken dwalen:
mijn hart verliet hen en zocht andre woon.

Laat heb ik het begrepen - niet te laat
Goddank: er zijn nog onverbruikte krachten
in 't hart; uit diepten stijgen nog gedachten
omhoog, zij het dan in langzamer maat.

'k Leerde, de dagen zijn wat wij ze maken;
zij komen tot ons, ongevormde klei;
zij komen als wolken hoog boven daken
aandrijvend en gaan als wolken voorbij.

Maar niet eer ze door ons hebben gekregen
- door onzen geest, door onzen wil, door onze hand -
hun vorm, niet eer wij hun zielen beschreven
met gouden spreuke' of taal-uit-kinderland.

O makkers, wij behoeven niet te wachten,
om te griffe' in der dagen maagdlijk lijf
des harten droom, 't vizioen der Heilsgedachte,
tot aan den dag van 't heroïsch bedrijf.

Hier, neem 'Vandaag' in uw kloppende handen:
armzalig is hij, leelijk, vaal en grauw;
beitel voorzichtig aan zijn stompe randen,
meng door zijn vaalte een druppel hemelsblauw.

Giet door zijn lippe' een teug van uw verlangen
naar méér broederlijke gerechtigheid;
blaas koesterend over zijn vale wangen
uw adem van liefde en zekerheid.

Ziet, uit verten kwam hij aangedreven
en scheen een klompje doffe grauwe pijn; -
en nu zie in zijn oogen schuchter beven
de voorglans van vreugden die zullen zijn.

Eén dag, een zandkorrel oneindigheid...
Eén mensch, met zijn wil, zijn eerlijke handen...
iets groens ontkiemt aan deze dorre landen,
er breekt licht door des levens donkerheid!

‘Morgen’ dreef aan en werd aandrijvend ‘Heden’,
bood zich des vormers hand gewillig aan, -
kwam schooner, glanziger daaruit gegleden
dan ‘Gistren’ was... Wanneer we dit verstaan,

dat elk morge' op zijn vleugels heeft geschreven
iets schoons, als wij gistren goed zijn geweest, -
dat elke arbeid aan 't kleinste stukje leven
feestlijker maakt het komend levensfeest, -

o makkers, wanneer dit geloof geworden
ons leven is, niet enkel onze vlag, -
dan peinst geen onzer meer, hoe de nieuwe orde
zal komen, als vrucht van den ‘grooten dag’; -

maar elke dag staat vóór hem, in het teeken
van groot gebeuren en elken dag groet
hij, als wie leerde in d'oude woorden spreken
van 't geloof, het 'Gods Moeder' doet.

Elken aanvarenden ontvangt hij, moedig
en toch ootmoedig, schuchter en toch blij:
'Wees gegroet, kind der eeuwigheden, spoedig
zèlf eeuwigheid, zooals óók wij.'

'Ave, moeder van komende geslachten,
schooner dan deze zijn, óók door mijn daad';
vertrouwend stort hij zijn levende krachte' in
den wordende die verder gaat.

En met hem heffen andre blijgezinden
samen den sterken lofzang aan;
de dagen drijven aan, de welbeminden,
boven hen rumoeren de groote winde' en
vertrouwend wordt aan eiken 't werk gedaan.

Ik zing den goeden wil, die zegeviert
over het krampachtig felle streven
der zelfzucht; den zuiv'ren, die door de dreven
des levens als een witte vlinder zwiert.

'Zij zijn hard'. - 'Zoo laat ons barmhartig wezen,
opdat hun hardheid moge allengs vergaan'...
'En hoogmoedig'. - 'Zoo laat deemoed staan
in ons oog en op ons voorhoofd te lezen'...

'Zij zijn het gewend, levens te breke' als
dor hout, in razende begeerlijkheid'...
'Zoo laat ons zorgvuldig de levens kweken,
die 't leven opwaarts dragen door den tijd.'

Van vele willingen om strijd bevlogen,
beurtlings gebeukt door tegenstrijd'ge winden, -
strevend altijd den goeden koers te vinden,
vertrouwend altijd, en altijd bedrogen

in het vertrouwen dat hij was gevonden,
en dan weer zwenkend op Gods wijde wat'ren, -
hoe zal dit hart voortleven voor de lat'ren,
dat werd om te zoeken op aard gezonden?

Hoe zullen alle harten, die graag waren
opgenomen door een grooten wind,
die er niet was, verschijne' in lat're jaren,
wanneer het tij vol is, dat nu begint?

I

Wij waren uitgegaan tot groote tochten.
We wisten: de zeeën zijn vol gevaren,
maar we vertrouwde' op ons kompas. We waren
zeker, te koersen naar het langgezochte

land van geluk. We roken al zijn geur,
wij voelde' al door de zoelte zijner strande' ons
omluwd. Wij lachten om de maning van de
wijze oudren, wij verwachtten 't groot gebeur,

het zek're, morgen. Morgen kwam. De zeeën
werden wilder en donkerder de verre
horizonten. 's Nachts verschrikte de gloed

van raadselachtig-vijandige sterren.
In het hart begonnen de eerste weeën
van den twijfel, haar koorts steeg door het bloed.

II

Schoon was dat korte onbekommerd gaan,
toen in 't licht van jongen overmoed stonden
de dingen klaar en scherp-omlijnd; hun monden
spraken een taal, die elk kind kon verstaan.

Wij waren klein en moesten worden groot;
wij waren zwak en zouden worden machtig;
wij waren van heerlijke gaven drachtig;
op onze gronden groeide 't geluksbrood.

Het uur van stoute daad kwam snel nabij;
wanneer het sloeg, zouden we niet dralen
maar zouden opspringen, allen te saam,
zouden strijden en zouden zegeprale' en
eeuwenlang zouden komenden herhalen
en zegenend gedenken onzen naam.

III

O helle koninklijke zekerheid!
Achter ons verzonken de oceanen
der eeuwen; vóór ons ontolden hun vanen
de tijden die wij waren toegewijd.
Boven de dagen welfde zich geen vraag;
geen twijfel rimpelde de klare stroomen
der gedachte; alles was - als in droomen
soms tijds - doorzichtig; niets troebel, niets vaag.

O hart vol koninklijke zekerheid
waarmee we schreden tot de daad, waarmee
we monsterde' ons bezit van morgen, d'aarde,
en zagen naar den dag, als hij verglee
in nacht. Strak was hij geweest en wijd
en ons hart sterk en al ons doen vol waarde.

IV

De trekken van het worden waren klaar
en vastgeteekend; zóó: de schaar der vrienden
en makkers zou aanzwellen; hen zou binden
één wil àl sterker: dat was openbaar.

Moed zou zwellen in hen en aanvalskracht
groeie' en begeerte onophoudelijk wassen;
hun nood zou bitter zijn; het diepe bassen
hunner stemmen zou grommen door de nacht.

Alles zouden d'a n d e r e n hun onthouden;
- aan hen die toch bereidden het festijn. -
zij zouden naakt zijn zooals winterwouden
en hongrig als zwervende wolven zijn.

Zouden huizen aan levens schaduwkant:
geen zonnestraal zou spelen op hun hand.

V

Die a n d e r e n , zij zouden alles slorpen
van lichtweelde en zon en gulle vrucht, -
de hand leggen op alles, op de lucht
en op het water. De stede' en de dorpen

zouden voor hen, hun ter wille bestaan.
Zij zouden niet merken in hun verblinding
den nieuwen wil die werd, de nieuwe binding,
en het gericht zouden zij niet ontgaan.

De dag zou komen, dat de vloed brak door
zijn dijken; honger loeide door de straten,
d'aarde kookte, de lucht stond in vuur.
Dan zouden zij met vertrokken gelaten
bidde' om gena; 't antwoord zou zijn - de gaten
die kogels maken in een blinden muur.

VI

Dit zou zijn van de wraak het rood festijn.
Al te diep brandde in de droge lijven
de dorst naar haar; een dorst die deed verstijven
de lippen en die eerst gelescht moest zijn

eer men kon denken aan menselijk te leven.
't Gericht zou streng zijn maar niet lang van duur;
als het voorbij was, zou het zachter uur
aansuizen en door 't hart vergeving beven.

Begraven zou worden herinnering
aan wat de aarde lang geschandvlekt had,
bijgelegd de oude bittere veete.

Haat zou verschrompelen gelijk dor blad
en liefde uitranken tot ieder ding:
van hare vruchten zouden allen eten.

VII

Het hart leeft in zijn droomen en zijn wanen
het lichtst; zoolang een droom het houdt omspinnen
voelt het zich veilig voor de felle zonne
der waarheid; 't spint, uit verlangens en tranen

een waas van zilverhelle lieflijkheid.
In zulk een droom was het dat wij bewogen
geslachten lang; ach, in den schoonen logen
dat liefde en vrede aan 't eind van onzen strijd

lachten... Wij worstlaars, hadde' enkel te winnen,
dan zou verandering komen over d'aard;
het verjongde leven zou nieuw beginnen;

liefde, trappelend als een vurig paard,
zou onzen geest, ons hart en onze zinnen
in snellen draf meevoeren hemelwaart.

VIII

De eenheid der misdeelden werd de leus,
de eenheid der geknechten. Nooit kon zonder
haar die droom waarheid worden: zij was 't wonder
dat zou maken uit veel zwakken één reus-

van-kracht. Een stem sprak: 'Ge hebt één belang,
verworpen van de geheele aarde:
komt, schaaft te samen U'. En velen schaarden
zich, in hen was al sterk de eenheidsdrang.

En weer sprak de stem: 'vóór u glanst één hoop'.
Zij zagen haar schijf aan de kimmen rijzen
en stonden op en begonnen hun loop.

Ten derde male sprak de stem: 'Eén zwaard
zal u bevrijden'. Heroïsche wijze
weerklonk en tot een smidse werd de aard.

IX

Waar bleef op aard de eenheid der geknechten,
waar bleef haar gedroomde broederschap?
Ik zie sommigen drinken uit één nap,
and'ren noemen een anderen den rechten

en tusschen hen is strijd, bittere en harde;
broederbloed heeft gevloeid en broederhaat
martelt de harten met zijn wreed verwarde
en felle pijn... En het uur is laat

op het uurwerk der tijden en de slaven
kromme' in den greep zich van hun heer, vol vrees
kreunend, en om hun ouden dorst te laven

hebben z'enkel dat oude woord, en heesch
prevelt de stem, vol klank eens: 'één belang,
één zwaard, één hoop', en de nacht duurt lang.

X

Een tijd is geweest dat wij broeders waren,
het te zijn dachte'. Als de beproeving kwam,
zou z'ons vinden bereid, als martelaren
te sterven voor der menschheid heil. Een vlam

zou schieten uit elk hart; tot vlammenmuur
zouden al die brandenden zich verbinden:
de wil der heerschers zou onzen wil vinden
op zijn weg, onbedwingbaar. En ons uur

zou gekomen zijn. - Hadden niet geslachten
dit zóó geloofd, het hunkerend verwacht?
O hoe licht wiegden zich onze gedachte' op
't geloof in onze broederlijke kracht!

Toen sloeg het uur en onze dag werd nacht:
wij waren niet degenen, die wij dachten.

XI

De broederlijke menschen onzer droomen,
wij waren ze en waren ze weer niet:
in ons was nog een ander kerngebied
dan dat, door 't klare denken ingenomen.

Onze blikken waren nooit afgedaald
naar die grotten, waar d'oerstammen verzwegen en
hunkrend wachten, tot de dag komt gestegen
welks roep ze uit hun duistere holen haalt.

Wij kende' alléén van ons, wat open lag:
't lichte veld waar de jonge wezens stonden
die zich bedronken aan den klaren dag; -

tot d'aarde openscheurde en met één slag
alles wegzonk en uit d'ondere gronden
stormde' omhoog die met den daemone nlach.

XII

Hoe ver o hoe ver zijn wij afgeweken
van sterken schoonen broederlijken strijd!
In de eenen is niets dan wankelheid,
d'and'ren willen alles met handen breken.

D'eersten hebben in de strikken en banden
der vijandige wereld zich verward;
haar vette spijzen maakten stomp hun tanden
en haar slaapdrank begoochelde hun hart.

De tweeden houden strak den blik gericht
op het zwaard, dat tot splinters slaan zal 't hare
en dit is al hun hoop en al hun licht
en al hun wijsheid. En de vijand lacht,
de velen sleepen hun leed door de jare' en
geest-van-vernietiging loert in den nacht.

XIII

Wat was het schoon, het droombeeld onzer jeugd,
toen naar één doel onze willen zich spanden,
toen één gedachte over d'armoelanden
zich spreidde, goudglanzige wolk van vreugd.

Rijkdom en macht der meesters groeiden snel,
sneller dan zij groeide het woud-der-velen;
in zijn bewogen ruigte nieuwe kelen
aldoor ontwaakten en hun zang klonk schel-

van-toorn tegen de heeren die hen bonden,
doordringend-zoet van liefde-tot-elkaar,
jubelend van extatische verwachting.

Het leek of nooit, sedert menschheid begon de
opwaartsche tocht, een gloed zoo sterk en klaar
was heengedrongen door d'aardsche omnachting.

XIV

Zoo vaak tot ons kwam aangezworve' een hart,
vroeg: 'wat is 's levens zin? En welke banen
voeren naar 't menschlijk heil? De vele vanen
en vele stemmen hebben mij verward,' -

dan glimlachten w'een glimlach, half meedoogen,
half verbazing om zóóveel onverstand
en zeiden: 'Vriend, het kluwen van den logen
ontrafelde sinds lang des meesters hand.

Zijn geest is waarheid op het spoor gekomen,
de weg naar haar ligt vrij, voor allen open,
niets omsluiert meer der menschheid verschiet.

Maar wie dezen weg wil ten einde loopen
met ons, moet afstand doen van ijd'le droome' en
niet meer omzien naar wat hij achterliet'.

XV

Zoo zeker waanden wij 't doel te bespeuren,
zoo vast vertrouwden w' op een menschlijk heil,
onfeilbaar nad'rend. 't Leek als zwol ons zeil
op elken wind van het wereldsch gebeuren.

Ons diende' alle luimen der koningen,
ieder onrecht dat machtigen bedreven;
alle krachte' in de smidse van het leven
diende' ons, elk geruisch in zijn woningen.

Maar 't meest van alles diende ons de kracht
die den mensch doet heerschen over natuur
en àl dieper binnendringen haar wezen:
uit die zou kome' onze eenheid, onze macht;
zij zou ons van elke zwakte genezen
en maken onzen wil als vloeibaar vuur.

XVI

Hoe gingen we in trots hoog opgericht,
en zagen op alle anderen neer,
op hun willen en denken! Ons gezicht
was hard van hoogmoed; om ons was zijn sfeer.

Ons woord en ons gebaar weerde' af vol hoon
al wat vroeg te worden binnengelate' uit
and're sferen. Wij noemde' elk geluid blaten
waarin niet klonk 't metaal van onzen toon.

Van al des levens zachte zonnigheid
wendden w'onze oogen weg; aan 't rijk van nacht
en schaduw bleven onze blikken hangen;

al de zoetheid der dinge' en al hun pracht
stelden w'aan gene zijde van den tijd
en voedden ons met dáárnaar te verlangen.

XVII

Ik zie de mannen in de straten gaan,
ik hoor der jonge vrouwen lachend praten;
'k zie d'oogen glinsteren in de gelate' en
ik kan ook de stem van het hart verstaan.

De woorden zijn dezelfde van weleer;
hun levenwekkende kracht ging verloren;
zij trillen niet als wat in 't hart geboren
werd en wat heenging door zijn diepste sfeer.

In deze is glanzende hoop verbleekt;
hun geloof heeft de twijfel aangevreten,
en hun liefde, zoo vurig eens, werd lauw.

Wanneer de oude stem mompelend spreekt
haar woorden, die eens waren fel als beten
van heilig vuur, blijft alles mat en flauw.

XVIII

Ik zie hen zitten in hun kleine huizen
en om hen heen de dagelijksche sfeer
anders geworden. Ziet: een net van buizen
verbindt hen met die wereld, waar weleer

zij buiten lage' in een leegte, verlaten.
Door hunne hoofden gaat veel nieuw gerucht
maar dun en schrill en het lijkt als vergaten
zij wat z'eens wiste', een woord zacht als de lucht

en sterker dan de ontembare golven.
Ik buig mij over hun hart, maar de geur
van arg'looze jeugd heeft het stof bedolven;

het stof der oude wegen maakt hen grauw,
en och, ook hun hart kreeg een grauwe kleur
dat eens glansde, zoo teeder en diep blauw.

XIX

Ik denk aan hen en denk aan wat ik deed.
Hoe vaak niet heb ik hun steenen geschonken
voor brood; hoeveel zuivere liefdesvonken
trapte ik uit, achteloos. Ik droeg uw kleed.

o liefde, ik kende al uwe namen,
maar uw wezen had ik nog niet verstaan;
ik dacht dat ge kondt wone' in 't hart te samen
met haat, met hem in één gespan kondt gaan.

En mijn waan wierp ik in de schare, ontzinden
zaaier gelijk, die doormengt het zaad
van ed'le tarwe met giftig gewas:

zoo zaaide ik uit vergif mèt brood, en was
trotsch op mijn werk, jammerlijk verblinde, en
werd veel zaad-van-liefde verstikt door haat.

XX

Hoe diep heeft in de harten zich de gloed
teruggetrokken van 't stralend vertrouwen!
Hoe is de kracht weggeëbt naar het blauwen
der waze verte en kromp ineen de moed!

Een schaduw van de oude zekerheden
is alles wat dit geslacht nog bezit, -
maar de vijand is sterker aangetreden
en het vuur van zijn zekerheid gloeit wit.

O verschrompeling onzer heerlijkheid,
verkilling van het innerlijke leven,
verbrok'ling van wat scheen oneindig sterkt!
'Op dèze waarheid zal zeker de kerk-
der-toekomst eens verrijzen.' - 't Staat geschreven,
maar ook dèze waarheid vrat aan de tijd.

XXI

De wereld onzer droomen viel in scherven,
maar het hart had zich daaraan vastgeklemd:
het jammert en roept dat zij niet mag sterven
maar zij is al gestorve', en overstemd
wordt die roep door een klein geluid dat binnen-
in fluistert 'd' oude glorie is vergaan,
wij moeten ons op een nieuw woord bezinnen,
of als wankelenden door de wereld gaan.'

En in het diepe, allerdiepste, daar
waar het hart eenzaam blaas, stijgt nu een zucht,
een klank ontluikt, er gaat een zacht gefluister...

Dáár weet men al, daar rijpt doodstil een vrucht:
't geloof van morgen, maar bove' is misbaar
van vele woorden en hun zin blijft duister.

XXII

't Besef, dat duizenden jaren geleden
geboren werd op aarde, stille kracht
die opdook, en ging als met stille schreden
een minnende vrouw gaat, onhoorbaar zacht; -
zij die geen andre wapens had dan bede en
overreding, en toch 't ruwste geslacht
zich onderwierp, - die 't eerst den harten vrede
en der menschheid mildere zeden bracht, -

het geschenk der Middelaars die verkondden
d'eenheid van al het levende, in zijn wezen
uitstraling van den goddelijken geest, -

die zóó den zin des levens leerden lezen
den menschen en in dien zin hen verbonden, -
wij weerden 't af, het maakte ons nog bevreesd.

XXIII

Toch was in ons een druppel van den geest
die heel de menschheid in liefde omsluit
en ook het argelooze dier niet uit-
sluit maar mee opneemt in het liefdefeest.

Die druppel maakte zacht 't stugge gebod,
zij drenkte met warmte de kille leer:
onze zuiverste kracht kwam uit een sfeer
die wij niet erkenden, zij kwam van God.

Kracht om 't onrecht te breken en het recht te
doen zegevieren', om menschen te verbinden,
die waren eenzaam, hulpeloos en zwak.

Kracht om 't gezicht weer te geven den blinden,
den zieken de gezondheid,- in den slechte
't besef te wekken dat hij de Wet brak.

XXIV

Maar we wisten zelve niet wat wij deden
en daarom deden wij het vaak zoo slecht;
wij voelden den wil strekken onze leden,
om deel te nemen aan het groot gevecht

dat overal nu wordt gevoerd op aarde,
voelden in ons een drang, warm, licht en groot
om ons te geven aan den menschgenoot
en voelden, dit gaf aan het leven waarde.

Maar dan verwarde ons weder de gedachte
dat alles uit verandering ontstond
in 't stoflijk zijn, en dat uit haar de krachten
opkwamen die ons dreven. Onze mond
sprak over 't heil, dat ons verstand verwachtte
van zelfzucht en wou bouwen op háár grond.

XXV

De edele neigingen in het bloed,
de witte zeilers op zijn zilv'ren baren,
we hebben hun geen recht doen wedervare' en
hun waarde voor ons streven niet bevroed.

Ach, op de donkere driften vertrouwden
w'op hen die varen onder zwarte vlag;
riepen te hulp hen, gaven hun gezag; -
maar de dag kwam, dat wij ons doen berouwden,

want zij waren het doel niet welgezind.
Z'aanvaardden het in schijn, maar ongemerkt
schoven hun eigen doelen ze naar voren.

D'oude hunk'ring werd weer in ons versterkt
naar goud, naar macht, naar wat d'andren verblindt
en van den zuivren wil ging véél verloren.

XXVI

De arm van onze meesters reikte àl verder,
hun hiel drukte àl meerdre zwakken ter neer.
't Verre werd opgenomen in de sfeer
van hunne macht; overal ging de ster der
blijheid onder; er was slechts duisternis
en de gesmoorde klacht der ongetelden....
Ja ook nog het gebaar der enkle helden
die wisten, dat vrijheid het hoogste is....

Er werd geleden en er werd geweend
in al die goudgroen-fonklende waranden
bevrucht door den kus van een vuurge zon;
de rijke pracht van 't heilige gesteent
kruimelde in den greep van schennende handen;
't leven vervreemdde van zijn oude bron.

XXVII

Er werd gekreund, smartelijk en soms luid;
er werd geschreeuwd: niet alle ontrenten zwegen;
't was geen geheim, langs welke duistre wegen
meesters aldoor vergaarde' oneind'ge buit.

Het onrecht verkroop zich niet onder d'aard;
het zette zich breed neder op haar zetel;
het pronkte met een schijn van recht; vermetel
speelde het met der gerechtigheid zwaard.

Lang reeds bestond dees' blijde wetenschap:
in de hulp aan den zwakke van wie sterker
is, ligt het heil, de vreugde en de kracht.

Maar wij haar priesters dronken uit den nap
dier a n d r e n nog; we lagen in hun kerker
en hun geest verontreinigde ons geslacht.

XXVIII

Door groote continenten zwelt gefluister:
zij bezinnen zich op hun oude pracht; -
reeds rekken zich naar nieuwen levensluister
die eeuwenlang morden, vertrapt-ontkracht.

Het ingekeerde ondoorgrondlijk wezen
van 't oosten ontwaakt uit zijn langen droom;
door zijn medicijn kunnen wij genezen
en rein worden, ons domplend in zijn stroom.

Zijn we gereed zijn boodschap te ontvangen,
beseffend haar waarde voor onzen strijd?

Hooren we haar aan met brandende wangen
van schaamte om lange onverschilligheid?

Of zijn zelf w' aangevreten door de lange
zonde onzer meesters, hoovaardigheid?

XXIX

Gij met de helle zangerige namen
en met den warmen, zacht-omfloersten blik -
makers die toch tusschen ons blijft eenzamen
en versluiert voor ons uw diepste ik, -

beminden wier onstuimig vrijheidsstreven
uitvloeit in vormen, die 't onze al verbreekt,
gij op wier lip altijd de woorden beven
die uw troisch hart tegen de heerschers spreekt, -

de vreemde heerschers die uw volk ontrechte' en
kwelle' en vernedre' en 't uitzuigen zijn sap -

wij zien naar u, bewogen door oprechten
wil u te helpe' en versnelle' onzen stap -

maar gij droomt van de komende gevechten
en kunt nog niet willen de broederschap.

XXX

Wij zijn schuldig voor u en schuldig voor
onze eigen diepste zuiverste gedachten;
voor den wil waar wij al 't heil van verwachte' en
die zijn stralende kracht in ons verloor.

Schuldig zijn w' omdat we hebben vermorst
den tijd en geen acht sloegen op uw kreten
en het schuldigst omdat wij zelven eten
van 't brood dat uit uw hartzeer wordt gedorscht.

Wij zijn gevangen in een net van schuld
en ingesponnen in een web van schande...
We spart'len... maar w' eten dat schand'lijk brood...

De tijd rijpt... Haast ten einde is uw geduld;
wraakgedachten diep in uw oogen branden...
O was ons hart maar vrij, ons hart maar groot.

XXXI

Die a n d e r heeft ons ingesponnen in 't
weefsel zijner wereld; zijn atmosfeer
omringt ons; met elke ademtocht dringt weer
iets van hem binnen, als een eindloos lint

ontrolt het zich in ons. Naar zijn toon stemmen
we ongemerkt ons eigen instrument;
aan zijn klankkleur raakte ons oor gewend
en buiten werking stelden w'onze remmen.

'k Vrees dat we nog zingen menige wijze
die afkomstig is uit d i e r a n d r e n land,
maar z'in onnoozelheid als d'onze prijzen.

Het oude en 't nieuwe zijn vaak verwant;
de vijand vermomt zich, schijnt vriend te wezen
en wordt door ons zwak hart niet afgewezen.

XXXII

De vijand woont ook in ons hart, beminden,
wij moeten hem daar eiken dag verslaan,
want hij herstelt zich eiken dag; wij vinden
hem weer op ons pad en zullen tot aan

onzen dood hem daar vinden. Immers hij
is met ons eigen wezen saamgeweven;
zijn gif dringt binnen ons zuiverste streven
en velen denken, één zijn hij en wij

en hem geheel uitdrijven ware sterven.
O gij allen die dorst naar goud en macht
beheerscht; - ziet gij niet, hoe zielen verderven

wanneer in hen woedt deze blinde kracht?
Moet menschheid eeuwig d' oude dwaling erven
en eeuwig tasten in de oude nacht?

XXXIII

Dan is er nog de kinderlijke waan
dat men van zelfzucht zuivren kan de lijve' en
't mensdom den wil naar macht en goud uitdrijven
door hen, in wien die wil staat bovenaan

te treffen en te straffe' en zich te wreken
op hen, hun aandoend vele krenkingen
en ze vernederend. Zij die zoo spreken
verwachten dat hieruit 't groot zwenken en

het begin van de broederschap zal komen.
Maar dit is dwaling en kan nimmer zijn,
want zij, die wraak vernielde of haat neersloeg

droomen enkel weerwraak, geen andre droome' en
al hun denke' is: 'hoe word ik sterk genoeg,
hem te treffen, die m' aandeed deze pijn?'

XXXIV

Zoals de dag begint des morgens vroeg,
zonnig en glanzend: hij heeft afgeworpen
d'omwolkingen van gistren; velde' en dorpen
baden in licht; - o er is licht genoeg

voor alle velde' op aarde en alle steeën;
al het zwarte en boosaardige weer
schijnt eeuwen her en in de blijde sfeer
herinnert niets aan de voorbije weeën. -

Zoo, denken deze, komt de nieuwe dag
der menschheid. Maar de mensch kan niet vergeten:
gistren leeft voort in hede' en alle dagen

daarna; heden werpt op hun ganschen keten
zijn licht en enkel zoo wij niet versage' in
liefde, daagt morgen, gekroond met een lach.

XXXV

Enkel zoo wij niet versage' in het streven,
uitstijgend boven wraak, te strijde' alléén
uit liefde, alléén opdat het aardeleven
schooner worde en milder voor elkeen; -

zoo wij niet versagen in den wil,
and'ren te vergeven hun schuld en zonden,
omdat w' in ons geen mindere gevonden
hebbend, zelf hope' op vergeving; - zoo stil-

vertrouwend w' onverdroten voortgaan met
d' uitzaai en niet begeeren noch verwachten
dat wij zelven zullen maaien de vrucht; -

enkel dàn blijft niet zwevend-in-de-lucht
de broederschap, lichaamlooze gedachte,
enkel dàn wordt deze menschheid gered.

XXXVI

Hoe de driften te bannen, die bestormen
hen die worden mishandeld en gekweld?
Is het hart zóó rijk, dat zuiver erbarmen
onuitputtelijk in zijn diepten welt?

Is het hart zóó rein, dat het uit zichzelf
kan overwinnen wrok en dorst naar wraak?
Of - brandt nog licht in zijn diepste gewelven,
drijft op zijn wilde zeeë' een gouden baak?

Ja: zoo is het; dat licht moeten wij vinde' en
volge' als de koningen volgden de ster; -
moeten aansturen, tegen storm en winden,
op die zekere baak, stralend van ver.

Niet wij volbrengē'; onzer de kracht niet is;
maar in ons werkt een kracht, dat is gewis.

XXXVII

Gezegend was dien zomer de natuur, -
de velden en de schoongewasschen luchten,
de glansgedrenkte wolken die hun vluchten
uitstrekten ver in 't eindeloos azuur.

En aldoor ging in mij dit denken om,
wat ik nog doen kon, opdat op dees schoone
en rijke aarde, menschen zouden wonen
goed en gelukkig. Ik zag hunnen drom

zoeken den weg naar geluk en dien missen
veel malen; 'k hoorde kreunen lijdenden,
ik zag zich verdichten de duisternis en

donk're nacht heerschen. Maar toen brak het licht
weer door; stemmen van zich-verblijdenden
hoorde ik; glans viel op mij van hun gezicht.

XXXVIII

Ik zag een man gelijk een toren hoog,
ik merkte hoe door zijn sterk lijf rumoerde
de levensdrift; ik zag hoe hem vervoerde
de liefdesdrang en zag zijn donker oog

spiegelen onze smarten, onze zonden,
onze hunkering en. 'k Zag wat hij vond,
purend zichzelf, aan wijsheid; ik verstond
dieper dan voorheen wat mij zoo ontroerde

in hem en boog mij voor godlijke macht,
uitstroomend door de volheid van zijn wezen
en bevruchtend de volheid van zijn werk.

En dat zijn medicijn ons zou genezen
begreep ik, en weer maken dapper-sterk
drang die nu in ons neerligt, zonder kracht.

XXXIX

Dit zijn de waarden die d' a n d e r e n prijzen
boven alles en waarvoor zij begaan
de zonden van uit alle paradijzen
te verjagen den mensch; - waar voor misdaan

ze hebben tegen menschelijken en tegen
godlijken wet, die zegt dat w' allen zijn
broeders op aarde en moete' elkaar genegen
wezen en elkaar helpe' in vreugd' en pijn.

Maar boven alle levens-zegeningen
hebben zij het goud en de macht gesteld, -
hun ziel verkochten ze om dèze dingen.

Wie 't meest bezit, wordt door hen 't meest geteld;
wie de menschen het best vermag te dwingen
naar zijnen wil te hand'len, is hun held.

XL

De aanbidders van rijkdom en van macht
hameren onophoudelijk den menschen
hun denken in: 'dit moet men 't vurigst wenschen
en hiernaar streven met al zijne kracht.
Is niet het leven voor den arme kaal;
zijn wake moeizaam, armzalig zijn slapen?'
O wie van ons smeedt een sterk afweerwapen
tegen deze begoochelende taal?

Een valsche ster rees aan den wijden trans
onzer gedachte, ster uit andre sferen.

In de oogen schittert een valsche glans,
koortsglans van het mateloze begeeren.

En op rythmen den dood toejagend, keeren
de lichamen zich tot den werveldans.

XLI

De tijden' brenge' een nieuwen maatstaf voort.
Opent uw hart, laat de muziek instroomen
tot u, die draagt van onze liefste droomen
d' essentie. Luistert. Zilverklankig woord

weerklinkt, en nog een, en een derde. Laat
die klanke' uw wezen met hun gaven drenken;
laat hen doordringen uw hart en uw denken,
dan zulle' als schimmen voor den dageraad

de glinstrende verlokkingen verijlen,
die tot u stijgen uit de doode sfeer
waar d'anderen van leegte en onlust kwijlen.

Wendt u weg van hun glinsterende afgoden
en keert uw blikken tot den waren Heer, -
erkent hem en belijdt zijne geboden.

XLII

Dáár ligt de arbeid, het kleurige perk,
waarin onze dage' en daden bewegen
met hun plaag, hun moeienis en hun zegen,
die ons van binnen vol maakt, rijk en sterk-

gevoegd. Maar deze sfeer is nu verstoord,
ontheiligd, met wreede scheuren doorkorven;
zij, in wien Liefde-tot-d'Arbeid gestorven
was, hebben Vreugd-van-den-Arbeid vermoord.

Komt: het geldt nu die sfeer te reinigen
van ontwijding en haar glans te herstellen:
is dit doel niet alle inspanning waard?

Wèl zijn wij heden nog slechts weinigen
die 't willen, maar dra zal als zilvren schellen
onze wil luide' over d'ontwakende aard.

XLIII

O makkers die in uw sterke verbonden,
strijdt tegen d'overmacht van 't kapitaal, -
o vervalt zelf niet tot zijn lage zonden,
leert uw gewetens niet spreken zijn taal!

Denkt niet enkel aan 't loon, dat het moet stijgen,
denkt aan uw mensenwaarde, dááran 't meest;
strijdt, o strijdt opdat lucht en ruimte krijge
zich uit te leven in d'arbeid, de geest,

die nu sterft, afgebonde' en ingeklemd.
Ziet: dit is wat ge t'allerdiepst begeert,
dit wil men in de gronden van uw wezen.

Pas als die wil niet langer wordt geremd,
zult ge worden, wat de beste' in u prezen, -
pas als g' u zelven in uw arbeid eert.

XLIV

'Ik heb mijn recht geëischt, - 't al half verkregen,
omdat ik wil zijn in het groote koor
een stem. Ik die veel eeuwen had gezwegen
wil dat het lied-der-menschheid klinge door

d'oneindheden voller, schooner, sterker
en mijn stem daarin gaaf en zuiver zij:
daarom wil ik haar oef'ne'... O broederwerker,
nu zijt g' ontwaakt, nu wordt ge waarlijk vrij.

Een vlam slaat uit den grauwen aardedag
omhoog; door de luchten stroomt geur van rozen;

de grauwe menigten, de namenloozen,
heffe' in 't leven omhoog een nieuwe vlag,

stellen in 't leven op een nieuw gebod,
wille' in zichzelf verwerklijken God.

XLV

Wij stege' een weinig: meer leven kwam bloot,
men erkent al beter de samenhangen; -
vreemd-fonklende gedachtenbeelden hangen
aan onze hemelen; het oog wordt groot

van bewondering, ziende hun getoover.
'Alles hangt samen; elk is voor 't geheel
mee verantwoordelijk'... In onze keel
stokt d' adem, een rilling vaart door ons loover

als wij 't flitsend verwerklijken en weten
'dit is een ontluiken, 't is het begin
van eerie melodie waarin 't geweten
der menschheid zal vinden den levenszin.'

Dit is het wat wij eens hebben bezete' en
nooit geheel verloren, diep binnen-in.

XLVI

Mij vervoerde dezer gedachte vlucht:
dit alles is nog onontrold, verborgen;
nog zijn onze plichten en onze zorgen
and're dan ze zijn zullen in de lucht

der vrijheid, wanneer wij zulle' eigen lot
vormen naar den drang van het eigen wezen,
wanneer dit werd gezuiverd, en geneze' is
de kwaal die 't opdeed in dees donkre grot.

Zelf doel te zijn, omdat men is een mensch;
en saam te streven met alle mensch-makkers
naar 't hooge doel, dat geeft aan 't leven waarde; -
samen te ploegen d' oneindige akkers
der ziel, allen één in den zuivren wensch
het Godsrijk nader te brengen op aarde.

XLVII

O Liefde, als gij hel brandt binnen de wanden
van 't hart, dan kent het geen verdrottenheid;
als gij zingt in ons, bewege' onze handen
in rustige rythmen van zekerheid.

Maar walmt uw schijnsel in ons dof, en laag
brandend, dan zoeken w' in gedroomde daden
heil; 't schelle woord en druk gebaar verraden
dat we in de liefde werden zwak en traag.

Roep haar o hart, elken dag in u wakker
en altijd wordt opnieuw het pad u licht:

ge kent den naaste en buigt u tot den makker
en kust zijn mond en streelt zijn aangezicht.

En als d'avond valt, hebt ge op den akker
als een getrouwe knecht uw werk verricht.

XLVIII

Wij hadden ons misrekend en vergist.
Wij bouwden op een te smal fundament:
Uw rijk komt niet, aleer gelouterd is
ons hart van zelfzucht en zijn drift getemd.

Wij wille' op aarde maken broederschap:
moet dan niet broederlijk weze' onze hand?
Moet men niet in 't rythme van onzen stap
de boodschap hooren uit een beter land?

Heilig de worstling voor vrijheid en recht,
elke worsteling die den mensch bevrijdt
in de verwrongen trekken van den knecht.

Maar dat het niet de mensch van gisteren zij
noch enkel die van heden. Moog de strijd
in ons den mensch van morgen maken vrij.

XLIX

O socialisme, nu moet ge weer leeren
te buigen voor een innerlijke macht
en thuis te raken ook in andre sferen
dan die, waarin g' uw groot werk hebt volbracht.

Nu moet g' u gaan bezinnen op de jaren
toen ge nog enkel een gedachte waart,
terugvinden den toon en de gebaren
van toen ge zwierft, een balling, over d' aard.

Ge moet inkeeren tot uw oorsprong' en
heenbuige' over de bronnen van uw wezen,
dáárvan drinken, al 't andere vergeten.

Ge moet vullen uw uitgeputte longen
met zuiverder lucht dan die van de heete en
rumoerge steden: dan zult ge genezen.

L

Ge zult te voorschijn treden uit de wolk
waarin ge schuilgaat, glanzend, gaaf en krachtig
alle aardsche dinge' en hemelsche indachtig
en ge zult luidkeels roepen tot het volk, -
tot àllen roepen, met een stemgeluid
waarin de warme donkre tonen klinken,
die 't hart ontroeren en diep daarin zinke' en
waarin de rede meezingt, klaar, niet luid.

Ge zult eische' in naam der gerechtigheid
en in naam van het goddelijk erbarmen;
springen zal de wijzer naar een nieuw uur.

En allen zulle' op u, van wijd en zijd
toestorten, verlangende te verwarmen
hun verkleumde ziel aan dit godlijk vuur.

LI

Het kreunen wordt weer sterker over d' aarde
en het krijgt een nog smartelijker toon, -
de zielen zijn 't die kreunen, om den hoon
hun aangedaan kreunen ze, omdat hun waarde

wordt aangetast en hun wezen ontkend.
Zij kreune' omdat zij worden fijngemalen
door 't rad-zonder-gena, dat rent en rent
in 't ronde en laat hen geen adem meer halen.

In een gruwelijk stelsel zonder hart
zitten wij levenden allen gevangen -
maar niet aller lot maakt het even zwart.

Over de armen, de misdeelde schaar
sluiten zijn wreede grijpers zich als tangen:
zij zijn het, die kreunen in doodsgevaar.

LII

De heuv'len onzer dagen zijn bezond
wanneer arbeid is onze metgezel;
hij is de bron, hij is d' eeuwige wel,
waaruit te drinken het lijf maakt gezond

en de ziel frisch gelijk een morgenweide.
Dit alles moet hij en dit kan hij zijn
en dit is hij geweest te allen tijde,
die nu voor velen kwelling werd en pijn; -

die nu voor velen werd een gif dat richt
langzaam te gronde hun misbruikte lijven
hun ingeklemde ziel verschromp'len doet
en in hun hart het warme bloed verstijven.

En dit is nu het vreeselijk gezicht
dat d' aarde zwart maakt als geronnen bloed.

LIII

Ik zie hen... Ze zijn namenloos en zijn
ontelbaar als de korrels onzer stranden...
Zij komen daaglijks, met hun mag're handen
en hun zwaar hart, vol onwil en vol pijn, -

zij kome' om dáár te worden opgesloten
waar de hamer ze beukt, die hun verlangen,
hun kracht, hun liefde, plet; - ze plet tot stangen
van goud en macht voor de nieuwe despoten.

Opgesloten diep in den schoot der aarde,
waar de dood al het levende bedreigt,
of in de kracht-doorstroomde ruimten waar de
adem der hartlooze machine hijgt; -
het fijne slanke werktuig, waar de geest
in voer, die eens van den mensch is geweest.

LIV

Zij komen, altijd nog de oude slaven,
zij nemen zwijgend hunne plaatsen in;
altijd nog bepaalt meesters wil 't begin
van d' arbeid. Het sein gaat. Nu mag hen laven

geen droom meer tot d' avond-verlosser daalt.
Ik zie hun aandacht aan de taak geketend;
hun lijf, voor zóó veelsoortig werk berekend,
dat één spierbundel spant, één greep herhaalt,

dezelfde in aldoor eendere bestiering,
als een dier dat met altijd eendre stap,
treedt in den mole' en kent niet één wils-viering.

Ik zie hun trekken worden wèlk en slap,
hun menselijkheid verzwakken en bezwijken;
ik zie ze huiswaarts gaan, levende lijken.

LV

Ik zie ze gaan, met den vermoeiden tred
van hen die moedeloos-ontkrachtigd leven,
die nooit op banen van manmoedig streven
een veerkrachtigen voet hebben gezet.

Ik zie ze gaan, met den sleependen gang
van wien niets wacht, na de doorzwoegde uren.
dan even 't kort opflikkren van de vuren
der lust, en weergalm van haar rauw gezang.

Ik zie ze willoos vallen in den nacht
en neerstorten in den slaap zonder beelden
die hun trillende lijven maakt als lood...

Heeft àl ons wete' ons dan hiertoe gebracht
en àl ons kunnen? Tot ziellooze weelde
voor weinge' en voor de velen 't leve'-in-dood?

LVI

Samengeperst in de benauwde wijken,
kwijnen de kind'ren en de vrouwen kwijnen;
waar is de blos, waar zijn de ronde lijnen,
bekorend in de kinderen der rijken

den blik, en ach, waar is hun dartelheid?
Deze zijn grauw, en in hun scherpe trekken
valt niets van kinderlijke vreugd t' ontdekken,
niets dan onkinderlijke treurigheid.

O moord die steeds zich voltrekt, alle dagen,
aan d' arme kinderen van 't zwoegend volk,
aan allen die den vloek der armoe dragen; -

langzame moord van onschuld, schoonheid, blijheid;
bove' alle landen zweeft uw duistre wolk:
wat spreken wij nog van wordende vrijheid?

LVII

O arbeiders, reikt elkaar toch de handen,
legt de lange bittere veete bij;
rept u, rept u; de dagen gaan voorbij,
elke verzwaart het leed, vermeert de schande.

Gaat tot uw meesters: zegt dat ge niet wilt
meer op hun folterrad gebroken worden,
u niet wilt schikken in hun duivelsche orde
die goud stelt boven menschlijk leven. Gilt

het uit, schreeuwt het luidkeels van alle daken,
dat de krachten van uw bloeiend lijf,
uw teere ziel, in doodsgevaar geraken.

Laat een heilige drift in u ontbrande' en
vloeibaar maken de liefde die ligt stijf
en star... o verstrengelt uw sterke handen.

LVIII

En gij, allen die al uw levensdagen
den room der dingen afschept voor uw maal, -
weet ge, welke nooit-eindigende plagen
de werkers kwellen? Hoe dor en hoe schraal

de gronden zijn, waarop hun kinders weiden?
Weet ge waarmee gekocht wordt dit bestaan
van weelde, - weet gij het? Hoevelen lijden
door u, om uwentwil te gronde gaan?

Wij spreken over broederschap der menschen,
over gelijkheid en haar hooge vreugd;
we hebben haar lief, zeggen we; we wenschen
dat zij zal heersche' op aard. Maar onze deugd
begeeft ons, wanneer wij door te verzaken
haar levende werkelijkheid kunnen maken.

LIX

O vrienden, - 't zien, het weten en het werken
maken gedrieën menschheid één lichaam;
ook worsteling heeft het hare gedaan
om die eenheid te vorme' en te versterken.
Maar nog zijn niet tot één geest saamgegroeid
de geesten van de rassen, van de volken,
van hen die levens opperde bevolken
met die der massa, die omlaag krioelt.

Heerschappij houdt haar wallen sterk bezet;
hoogmoed wil zijn trotsche burcht niet verlaten,
winsthonger zuigt zijn prooi 't bloed uit het lijf.

D' eenheid-der-menschheid, - zoo wil het de wet -
dienen ook zij, maar o, langs welke straten
vol bloed, door welk onmenselijk bedrijf!

LX

Weer komt tot ons de eisch van broederschap,
weer komt de maning van 't broederlijk leven,
weer komt tot ons de eisch van op te geven
elk voorrecht dat beteekent 't levenssap

aftappen van de zwoegenden, gebore' om
mensch te zijn als wij, als wij kind van God;
weer klinkt in ons het goddelijk gebod;
weer klinkt de roepstem - zullen wij haar hooren?

Door alle landen vliegt het liefdewoord,
dat komt, de sluimerende kracht te wekken...
Sommigen luisteren en hun hart hoort;
maar velen sluiten de poort van hun wezen
stijf dicht en op hun toegeschroefde trekken
valt enkel een onwillig 'neen' te lezen...

LXI

Dit is de boodschap; zoo zingen haar klanken:
'niet door den haat, niet door zijn wilde kracht
van vernietiging, neen door de stille macht
van reedlijkheid en liefde en àl hun ranken;

door verzaking van 't zelfzuchtig begeeren,
door temming van den toomeloozen drang
tot verwerve' en 't verworvene vermeeren.'
Dit is de boodschap, zoo ruischt het gezang.

O sloop de muren die het zelf omstaan,
dat het uitvloeie tot elk ander wezen;
neem alle and'ren liefdevol in u op;

voel den stroom des levens door àllen gaan;
voel door àllen kloppen één polseklop:
dan zal de wonde der zelfzucht genezen.

LXII

Slaat dan uw warme broederlijke armen
om hen die onrecht lijde' in d' armoestegen;
steunt gij hen, richt hen op; hun steile wegen
gaat met hen; koestert hen in uw erbarmen.
En d' a n d e r e n ... o richt hen, richt hen niet!
Wat zijt gij zelf; hoe hebt gij u vergrepen; -
ge weet immers niet, of ze ook begrepen
wat ze doen, kent niet hun geheim verdriet.

Bindt gij den blinddoek los van hun gelaat
en leert hen zien, geduldig: ze zijn kind'ren
in de kennis van wat goed is en kwaad.
Zorgt gij, dat van uw eigen hart uitvloeie
een stroom van liefde, - laat die niet vermindre' en
menschlijkheid zal ook in hen weer ontbloeien.

LXIII

Kom Geest; blaas uwen wil, uw adem in
enklen van ons, al is het er maar één.
Ziet: wij zijn murw en slap, of als een steen
geworden, log en zielloos. Kom, begin
uw dagtaak, volbreng een nieuw werk. De lucht
is dik van onheil en het doodsgevaar
nadert snel. O uit deze onze schaar
verkies éénen, Heer, maak zijn geest geducht.

Grif in vuurtekens op zijn wang uw wil;
werp in zijn gebaar uw wekkende kracht;
stort in zijn reednen uit uw heilgen gloed.

Wij zijn een verzwakt en verarmd geslacht;
maak al ons klein gemurmel voor hem stil,
schenk hem Heer, schenk hem van uw overvloed.

LXIV

O laat van hem tot ons uitgaan het woord
dat zal wegbrande' in ons wat schuldig is;
dat zal verkwikken 't hart met lafenis
en het opbinden als met een sterk koord

en weer saamvoegen tot een vast verbond
hen die elkaar verlieten en verlore' en
elkaar haten en toch in dromen hooren
elkaar roepe' en zoeke' altijd elkaars hand.

De nacht lijkt eindloos.... luistren, wachten wij
sinds eeuwe'? Een wind voert aan vele geruchten,
voert ze weer mede en laat ons hunkrend-arm.

O kom, Stem die zult wezen sterk en warm
en zuiver, Stem die al zwerft door de luchten:
maak in ons de slapende krachten vrij.

LXV

Schenk ons uw drank weer, schenk den onversneden
wijn ons weer van hartgrond'ge zekerheid!
Voer uit de nevelen van het benedenland
ons naar toppen, waar uw adem snijdt.
Voer naar de hoogte ons en haar helderheid,
dáár waar men 't verre land zich ziet ontvouwen,
waar de stap licht wordt en 't verrukte schouwen
één met het doen is en de vreugd gedijdt.

Wij weiflen nog, wij zien somtijds nog om,
wij verbrandden nog niet al onze schepen,
wij drijve' als zwanen in een stille kom...

O Geest van liefde, Geest van kracht en moed,
spoor ons aarzenden aan met uwe zweepen,
spuit uw staal in ons bleekgeworden bloed.